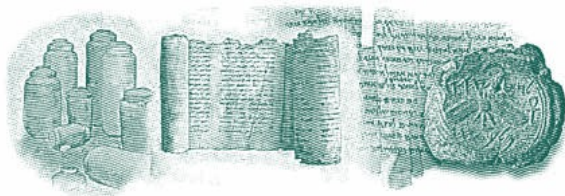

A Biblia és a történelem

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Sámuel 17; Ézsaiás 36:1-3, 37:14-38;
Dániel 1; 5; Máté 26:57-67; Zsidók 11:1-40

„Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából” (2Móz 20:2, RÚF; lásd még 5Móz 5:6).

A Szentírás a történelemben ágyazódik. A bibliai történelem lineáris irányban halad az abszolút kezdettől, amikor Isten megteremtett mindent, a végső célig, amikor második adventje után helyreállítja a földet.

Történelmisége megkülönbözteti az Igét más vallások szent könyveitől. A Biblia nem próbálja meg bizonyítani Isten létezését, hanem abból indul ki, hogy Ő létezik és személyesen cselekszik a történelemben. Kezdetben Isten szólt, így teremtette meg a földön az életet (1Móz 1:1-31). Kihívta Ábrámot a káldeusok földjéről. Megszabadította népét az egyiptomi szolgaságból. A Tízparancsolatot Ő írta a kőtáblákra, a saját ujjával (2Móz 31:18). Elküldte a prófétákat. Ítéleteket hajtott végre. Arra szólította az embereket, hogy törvénye szerint éljenek, és a többi népnek is bemutassák a megváltási tervét. Végül pedig elküldte Fiát, Jézus Krisztust a világba, ezzel hozva változást a történelemben.

Ezen a héten a Biblia leírása szerint néhány kulcsfontosságú, történelmi témakört tekintünk át, és megnézünk néhány régészeti bizonyítékot, amelyek alátámasztják a Szentírásban bemutatott történelmet.

DÁVID, SALAMON ÉS A KIRÁLYSÁG

Dávid és Salamon uralkodása Izrael történelmének aranykorát fémjelzi. Azonban mi lenne, ha nem is léteztek volna, ahogyan egyesek állítják? Mi volna, ha, amint egyesek mondják, birodalmuk nem lett volna akkora, mint amilyenek a Biblia leírja? Dávid nélkül nem lenne Jeruzsálem a nemzet fővárosa (2Sám 5:6-10), nélküle nem lenne templom, amit a fia, Salamon épített (1Kir 8:17-20). Végül pedig Dávid nélkül nem lenne a jövőben várt Messiás, hiszen az ő vonalán keresztül kapták a Messiás ígérését (Jer 23:5-6; Jel 22:16). Abban az esetben teljes mértékben újra kellene írni Izrael történelmét. Pedig éppen a Bibliában lejegyzett történelem adja Izrael és az egyház egyedi szerepét, valamint küldetését!

Olvassuk el 1Sámuel 17. fejezetét! Hogyan segítette Isten döntő győzelemhez Izraelt? Kit használt fel ennek érdekében? Hol zajlott a történet?

Figyeljük meg a csata helyszínének pontos földrajzi leírását 1Sám 17:1-3 verseiben! Khirbet Qeiyafa pontosan azon a területen fekszik, a dombok között, ahol a fejezet leírása szerint Izrael táborhelye volt. Az utóbbi idők ásatásai feltártak egy Saul és Dávid korabeli, megerősített, helyőrségi várost, amely a völgyre nézett. Két városkaput is kiástak abból az időből. Tekintettel arra, hogy az ókori Izrael legtöbb városának csak egy kapuja volt, ez segített beazonosítani Saarajim települést (1Sám 17:52), ugyanis a név héber jelentése: „*két kapu*”.

Tehát a történelem során először sikerült beazonosítani ezt az ókori bibliai várost. 2008-ban és 2013-ban két feliratot is találtak, amelyeket sokan eddig a legrégebbi héber írásos emlékeknek tartanak. A második írás megemlíti az Esbaal nevet, és ez volt Saul egyik fiának is a neve (1Krón 9:39).

1993-ban az északi Tel Dan városában folytatott ásatások során egy monumentális feliratra bukkantak, amelyet Damaszkusz királya, Hazáel írt. Ebben hirdeti győzelmét „*Izrael királya*” és „*Dávid házának*” királya fölött. A Biblia is így utal Dávid dinasztiájára. Ez a bizonyító erejű régészeti lelet arra mutat, hogy Dávid valóban létező történelmi személy volt, ahogyan azt a Biblia állítja.

Gondoljuk végig, hogy mit is jelentene a hitünk szempontjából, ha valójában Dávid nem létezett volna, amint azt némelyek állítják!

ÉZSAIÁS, EZÉKIÁS ÉS SZANHÉRIB

Olvassuk el Ézs 36:1-3 és 37:14-38 szakaszait! Hogyan szabadította meg Isten a népét, amikor az asszírok hatalmas támadást indítottak Júda ellen?

Kr. e. 701-ben Szanhérib hadjáratot folytatott Júda ellen, amiről olvashatunk a Szentírásban. Szanhérib szintén feljegyeztette ezt, többféle módon. A fővárosban, Ninivében talált történelmi évkönyveiben így dicsekedett: „(Ezékiásnak) negyvenhat, erős fallal bekerített városát és azok szomszédságában számtalan kisebb faluját megostromoltam és legyőztem.” Szanhérib azzal állított emléket a ninivei palotájában a júdeai Lákis városa feletti győzelmének, hogy a palota központi termének falait a város ostromát és a csatajeleneteket ábrázoló domborművekkel borította.

A közelmúltban Lákisnál folytatott ásatások során feltárták a Szanhérib által felégetett és lerombolt város romjait. Jeruzsálem azonban csodával határos módon megmenekült. Szanhérib csak ennyivel dicsekedhetett: „*Ami Ezékiást, a júdeait illeti, bezártam őt a saját városába, mint egy madarat a kalitkába.*” Nincs olyan felirat, ami Jeruzsálem lerombolásáról szólna, vagy hogy foglyokat hurcoltak volna el rabszolgaságra.

Jeruzsálem valóban ostrom alá került, de a Biblia feljegyzi, hogy az ostrom csupán egy napig tartott, mert az Úr Angyala megszabadította a várost. Ézsaiás megjövendölte: „*Azért ezt mondja az Úr AsszírIA királyáról: Nem jut be ebbe a városba, és nyilat sem lő rá, nem fordít feléje pajzsot, ostromsáncot sem épít el-lene. Azon az úton tér vissza, amelyen jött, de ebbe a városba nem jut be – így szól az Úr. Pajzsa leszek ennek a városnak, és megszabadítom önmagamért meg az én szolgálóimért, Dávidért*” (Ézs 37:33-35, RÚF).

Érdekes módon AsszírIA fővárosában, Ninivében csak Lákisra vonatkozó leleteket találtak, Jeruzsálemet nem lehetett látni a palota falain. Szanhérib csak Lákis legyőzésével dicsekedhetett. A menny Istene és az asszírok istenei közötti harcban Isten hatalmát a népe szabadulása bizonyította. Isten látta AsszírIA támadó tetteit, hallotta Ezékiás király imáját és cselekedett a történelemben.

Miért fontos emlékezni arra, hogy Isten, aki akkor és ott csoda folytán megszabadította Izraelt, ma ugyanaz, akihez mi is imádkozunk, akire hagyatkozunk és akiben bízunk?

DÁNIEL, NEBUKADNECCAR ÉS BABILON

2007 júliusában a Bécsi Egyetem egyik tudósa a British Múzeumban dolgozott egy megbízáson, amikor egy agyagtáblát talált Nebukadneccar, Babilon királyának idejéből. Az agyagtáblán a „Nebusarsekim” nevet találta, annak a babiloni hivatalnoknak a nevét, akit Jer 39:3 említ. Nebusarsekim egyike azoknak, akiket (a régészetnek köszönhetően) újra felfedeztek a Dániel és Nebukadneccar idejében élt királyok meg hivatalnokok közül.

Olvassuk el *Dániel próféta könyvének 1. és 5. fejezetét!* Mi a kapcsolat Dánielnek a korán meghozott döntései és Isten tettei között, amelyek során szolgáljaként és prófétájaként használta őt fel, és így a próféta a történelem során emberek millióira hatott?

Dániel „*eltökélé az ő szívében*” (Dán 1:8), hogy Istenhez hűséges maradjon mindabban, amit megesszik és az imádságban is. A korán kialakított jó szokásai az életmódjává váltak, és erőt adtak neki hosszú élete során. Ennek eredménye lett a világos gondolkodás, a bölcsesség és a felülről származó értelem, amit elismert Nebukadneccar és Belsaccar is, ezért emelték a birodalom legmagasabb pozícióiba. Még fontosabb, hogy Nebukadneccar megtérésében is része volt (Dán 4:31-34).

Nebukadneccar Nabopolassar fia volt. Együtt építették fel a ragyogó várost, aminek nem volt párja az ókori világban (Dán 4:27). Babilon hatalmas volt, legalább háromszáz templommal és a gyönyörű palotával. Maszszív, dupla várfalak vették körül, az egyik szélessége 3,6 méter, a másiké pedig 6,7 méter volt. A várfalakon nyolc főkapu ékeskedett, mindegyiket babiloni főistenekről nevezték el. A leghíresebb ezek közül az Istár-kapu, amit német régészek tártak fel, majd újra felépítettek a berlini Pergamon Múzeumban.

Dán 7:4 sasszárnyú oroszlánként írja le Babilont. Az Istár-kapuhoz vezető felvonulási úton százhusz oroszlán szobra sorakozott. Az ásatások során találtak egy olyan szobrot is, egy emberre ugró hatalmas oroszlánt, ami a mai napig a város előtt áll. Mindez azt tanúsítja, hogy az oroszlán találó jelkép a nagy Babilonra, megerősíti a bibliai történelmet és a prófétai üzenetet.

Mi a jelentősége annak Dán 1:8 versében, hogy Dániel „*eltökélé az ő szívében*”? Mit kell nekünk is elhatároznunk azzal kapcsolatban, hogy mit tegyünk és mit ne?

A TÖRTÉNELMI JÉZUS

Olvassuk el Mt 26:57-67, Jn 11:45-53 és 18:29-31 szakaszait! Mit tudunk Kajafásról? Mi volt a szerepe Jézus halálában? Ki volt Poncius Pilátus, és miért kellett az ő döntése ahhoz, hogy a Szanhedrin elérje célját?

Kajafás főpap volt, ő tervezte el Jézust megölését. Josephus, a rómaiak számára történeti feljegyzéseket készítő zsidó történész is megerősítette, hogy valóban létezett. „Emellett a főpapi tisztségből letette Józsefet, akit Kajafásnak is hívnak, és kinevezte Jónathánt, a korábbi főpap, Ananus fiát, hogy kövesse őt tisztségében” (*Josephus Complete Works*. Grand Rapids, MI, 1969, Kregel Publications, 18. köt., 381. o.).

1990-ben egy családi sírhelyet tártak fel Jeruzsálemtől délre, amelyben tizenkét csontdobozt találtak. A sírban lévő pénzérmék és cserépletek a Kr. u. 1. század közepére datálhatók. A legdíszesebb csontládán, amelyben több ember csontját is megtalálták a „*József, Kajafásnak fia*” felirat áll. Számos tudós nézete szerint ez Kajafásnak, a főpapnak a sírja, benne az ő csontjával, aki közvetlenül részt vett Jézus halálra adásában.

1961-ben egy feliratot találtak Poncius Pilátus, Tibériusz császár júdeai helytartójának nevével, Cézarea Maritima színházának egyik kövén.

Mindkét esetben láthatjuk, hogy a történelem alátámasztja a Jézus halála körüli események főszereplőinek létezését.

Az első két század világi történészei is említést tesznek a Názáreti Jézusról. Tacitus, római történész írt Krisztusról, és arról, hogy Tibériusz uralkodása idején Poncius Pilátus kivégeztette. Említette még a korai keresztényeket Rómában. Ifjabb Plinius, a római kormányzó Kr. u. 112-113-ban Trajánusz császártól azt kérdezte levelében, hogy miként bánjon a keresztényekkel. Leírta, hogy egy bizonyos napon, virradat előtt gyűlnek össze, és úgy énekelnek, mintha valami istennek énekelnének. Ezek a régészeti felfedezések és történelmi források szolgáltatják a Biblián kívüli bizonyítékát Jézus létezésének, akit a halálát követő ötven éven belül már imádtak. Viszont az evangéliumok az elsődleges források Jézusra nézve, amelyeket gondosan tanulmányoznunk kell, hogy többet megtudhassunk róla és az életéről.

Jó, ha régészeti bizonyítékokkal alá tudjuk támasztani a hitünket, de miért fontos mégis, hogy a hitünk ne ezektől függjön, bármennyire is sokat segíthetnek bizonyos esetekben?

HIT ÉS TÖRTÉNELEM

Nem légüres térben élünk. Döntéseink hatnak másokra is, nemcsak mi-ránk. Isten ókori népének sok képviselője nagy hatással volt mások jövőjére is. Zsidók 11. fejezete a „hitről” szól, és összefoglalót találunk benne az óko-ri hithősök befolyásáról.

Olvassuk el Zsid 11:1-40 verseit! Mit tanulhatunk az ókori hősektől, az életükből?

Énok _____ József _____

Noé _____ Mózes _____

Ábrahám _____ Ráháb _____

Sára _____ Sámson _____

A hit nemcsak valamibe vagy valakibe vetett hit, hanem cselekvés is a hit alapján – a cselekvő hitet tulajdonítja Isten igazságnak. Az ebből fakadó tet-tek változtatják meg a történelmet, és azon múlnak, hogy az ember Isten Igé-jére hogyan viszonyul-e.

Noé hitből cselekedett, amikor a bárkát építette, addigi tapasztalatai és az értelme ellenére bízott Isten Szavában. Mivel addig még soha nem esett eső, a tapasztalat és a józan ész azt sugallta, hogy teljesen elképzelhetetlen az özönvíz. Noé mégis engedelmességet tanúsított Istennek, így az emberiség túlélte az özönvizet. Ábrahám, akit akkor még Ábrámnak hívtak, elindult a Mezopotá-mia déli részén lévő Úr városából, pedig nem tudta, hova vezet majd Isten. Úgy döntött, hogy Isten Szavára cselekszik. Mózes azt választotta, hogy in-kább pásztorként vezeti be Isten népét az ígéret földjére, mint hogy kora leg-nagyobb birodalmának, Egyiptomnak az uralkodója legyen. Bízott a Min-denhatóban, aki az égő csipkebokornál szólította meg. Ráháb úgy döntött, hogy elhiszi az Isten szabadításáról szóló beszámolókat, védelmet nyújtott két kémnek, így része lett Jézus származási vonalának. Csak keveset tudunk arról, hogy döntéseinknek milyen hatása van számtalan emberre ebben a nemzedékben és majd az utánunk következőkben!

Milyen nagy horderejű döntések előtt állunk? Hogyan hozzuk meg döntéseinket? Miért?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, „Dávid és Góliát” c. fejezet, 597-602. o.; *Próféták és királyok*. Budapest, 1995, Advent Kiadó, „Ezékias” (205-210. o.) és „Szabadulás Asszíriától” (218-227. o.) c. fejezetei

„A Biblia a legrégebb és legmegragadóbb történelem, amellyel az emberiség rendelkezik. Frissen eredt az örök igazság forrásából, és az isteni kéz korszakokon át megőrizte tisztaságát. Megvilágítja a távoli múltat, ahová az ember hiába igyekszik behatolni. Egyedül a Szentírásban szemlélhetjük azt a hatalmat, amely lefektette a föld alapját és kiterjesztette az egeket. Egyedül a Bibliában találhatjuk meg a nemzetek eredetének hiteles beszámolóját, fajnunk történetének emberi büszkeségtől és előítélettől mentes leírását” (Ellen G. White: *Előtted az élet. Nevelés*. Budapest, 1992, Advent Kiadó, 173. o.).

„Aki ismeri Istent és Igéjét, annak hite megalapozódik a Szentírás isteni eredetében. Nem próbálgatja a Bibliát az ember tudományos elgondolásai alapján, inkább ezeket a gondolatokat méri a tévedhetetlen mércéhez. Tudja, hogy Isten Szava igazság, és az igazság soha nem mond ellent önmagának. Csupán emberi találgatás mindaz, ami az úgynevezett tudomány tanításában ellentmond az isteni kinyilatkoztatás igazságának.

Az igazán bölcsék előtt a tudományos kutatás hatalmas gondolati és információs tereket nyit” (Ellen G. White: *Testimonies for the Church*. 8. köt., 325. o.).

BESZÉLJÜK MEG!

- 1) Beszéljünk a szerdai tanulmány végén feltett kérdésről! Valóban jó, amikor archeológiai bizonyítékokat találunk a bibliai történelem igazolására. Azonban mi van, ha a régészeti leletet a bibliai történetnek ellentmondóan értelmezik? Ezek szerint miért kell szilárdan Isten Igéjére hagyatkoznunk, bízunk benne, függetlenül a régészet vagy egyéb tudományok állításaitól?
- 2) Idézzük fel a már beteljesedett bibliai próféciaikat! Gondoljunk például a Dániel 2. és 7. fejezetében említett legtöbb birodalomra! Hogyan tanulhatunk ezekből a próféciaikból, hogy bízni tudjunk azokban a próféciaikban, amelyeknek a teljesedése a jövőben várható?

R. DÁNIEL IRÉN:

PECSÉT A FOLT?

Mi vagy?
Folt,
vagy
színfolt?
Ha folt
pecsét,
törlik színét.
Színfolt,
ha vagy,
mind élni hagy,
kinek szívét
védi pecsét.